

Od autora	5
Rozdział I. Wiadomości wstępne	7
§ 1. Uwagi wprowadzające	7
1. Ogólna charakterystyka prawa. 2. Poznawanie prawa. 3. Zakres przedmiotu „encyklopedia prawa”.	
§ 2. Państwo i prawo jako zjawiska należące do sfery świadomości społecznej	10
4. Materialne uwarunkowanie państwa i prawa. 5. Państwo i prawo w rozwoju historycznym. 6. Charakter rozwoju państwa i prawa. 7. Walka przeciwieństw jako siła napędowa rozwoju państwa i prawa. 8. Polityczny charakter nauki o państwie i prawie. 9. Burżuazyjna nauka prawa.	
Rozdział II. Podstawowe zagadnienia państwa i prawa	20
§ 1. Pojęcie państwa	20
10. Polityczny charakter organizacji państwowej. 11. Państwo w ustroju socjalistycznym.	
§ 2. Cechy państwa	24
12. Przymus. 13. Suwerenność. 14. Ludność i terytorium.	
§ 3. Państwo jako zjawisko historyczne	26
15. Powstanie państwa. 16. Obumieranie państwa.	
§ 4. Funkcje państwa	29
17. Pojęcie funkcji państwa. 18. Funkcja wewnętrzna. 19. Funkcja zewnętrzna. 20. Funkcja gospodarczo-organizacyjna i kulturalno-wychowawcza.	
§ 5. Aparat państwowy	33
21. Organy państwowe i aparat państwowy. 22. Aparat państwa socjalistycznego.	
§ 6. Burżuazyjne teorie państwa	35
23. Ogólne uwagi o niemarksistowskich teoriach państwa. 24. Teoria teologiczna. 25. Teoria patrymonialna. 26. Teoria umowy społecznej. 27. Teoria podboju. 28. Teoria organiczna. 29. Teoria solidarystyczna. 30. Teoria normatywistyczna. 31. Teoria „państwa dobrobytu”.	
§ 7. Pojęcie prawa	45
32. Prawo — państwowa wola klasy panującej. 33. Definicja prawa.	
§ 8. Trzy płaszczyzny badania prawa	48
34. Przymus jako cecha prawa. 35. Prawo a prawa nauki. 36. Prawo jako kategoria historyczna. 37. Prawo a ekonomika. 38. Prawo a polityka. 39. Prawo a moralność. 40. Świadomość prawna. 41. Praworządność. 42. Gwarancje praworządności.	

§ 9. Burżuazyjne teorie prawa	65
43. Ogólne uwagi o niemarksistowskich teoriach prawa. 44. Teoria prawa natury. 45. Teoria przymusu. 46. Teoria psychologiczna. 47. Teorie oparte na filozofii Kanta. 48. Teorie socjologiczne.	
Rozdział III. Historyczne typy państwa i prawa	81
§ 1. Uwagi ogólne o typach i formach państwa oraz o typach prawa	81
49. Pojęcie typu państwa i prawa. 50. Pojęcie formy państwa.	
§ 2. Typy państwa i prawa w formacjach antagonistycznych	85
51. Państwo niewolnicze. 52. Prawo niewolnicze. 53. Państwo feudalne. 54. Prawo feudalne. 55. Państwo burżuazyjne. 56. Formy państwa burżuazyjnego. 57. Prawo burżuazyjne.	
§ 3. Państwo socjalistyczne	95
58. Zdobywanie władzy państwowej jako podstawowe zadanie rewolucji. 59. Rewolucyjne przeobrażenia ekonomiki. 60. Sojusz robotniczo-chłopski. 61. Budowa nowego mechanizmu państwowego. 62. Internacjonalistyczny charakter rewolucji. 63. Problem wielości dróg do socjalizmu. 64. Demokracja socjalistyczna. 65. Kierownicza rola partii klasy robotniczej. 66. Rady. 67. Niektóre odmienności ustrojowe w poszczególnych krajach socjalistycznych.	
§ 4. Funkcje państwa socjalistycznego	104
68. Funkcje państwa socjalistycznego w pierwszym stadium dyktatury proletariatu. 69. Funkcje państwa socjalistycznego w drugim stadium dyktatury proletariatu i w państwie ogólnonarodowym.	
§ 5. Aparat państwa socjalistycznego	107
70. Zasada udziału mas w aparacie państwa socjalistycznego. 71. Centralizm demokratyczny. 72. Zasada kolegiałności i zasada jednoosobowego kierownictwa.	
§ 6. Prawo socjalistyczne	111
73. Cechy prawa socjalistycznego. 74. Socjalistyczna świadomość prawna. 75. Praworządność w państwach socjalistycznych.	
Rozdział IV. Normy prawne, stosunki prawne	116
§ 1. Pojęcie normy prawnej	116
76. Ogólna charakterystyka normy. 77. Polityczny i klasowy charakter norm prawnych. 78. Norma prawna a stosunek prawny. 79. Normy ustawowe i normy uznane. 80. Norma prawna a przepis prawa. 81. Rodzaje przepisów prawnych.	
§ 2. Struktura normy prawnej	125
82. Trzy części normy prawnej. 83. Normy sankcjonowane i normy sankcjonujące.	
§ 3. Podziały norm prawnych	129
84. Podział norm na bezwzględnie i względnie obowiązujące. 85. Rola norm względnie obowiązujących. 86. Normy względnie obowiązujące w gospodarce społecznej. 87. Inne podziały norm prawnych.	
§ 4. Stosunek prawny i jego elementy	131
88. Pojęcie stosunku prawnego. 89. Elementy stosunku prawnego.	
§ 5. Prawo podmiotowe	134
90. Prawo w znaczeniu przedmiotowym i w znaczeniu podmiotowym. 91. Uprawnienie. 92. Roszczenie.	
§ 6. Rodzaje praw podmiotowych	136
93. Prawa podmiotowe bezwzględne. 94. Prawa podmiotowe względne. 95. Prawa kształtujące.	

§ 7. Zdarzenia prawne i ich klasyfikacja	138
96. Pojęcie zdarzenia prawnego. 97. Klasyfikacja zdarzeń prawnych.	
§ 8. Stosowanie prawa	141
98. Pojęcie stosowania prawa. 99. Proces stosowania prawa.	
§ 9. Wykładnia, czyli interpretacja prawa	146
100. Pojęcie wykładni. 101. Podział wykładni ze względu na osobę interpreta- tora. 102. Podział wykładni ze względu na metodę. 103. Wyniki wykładni.	
Rozdział V. Źródła prawa	159
§ 1. Pojęcie i rodzaje źródeł prawa	159
104. Pojęcie źródeł prawa. 105. Prawo zwyczajowe a prawo stanowione. 106. Sys- tem źródeł w prawie stanowionym. 107. Rola nauki w procesie tworzenia prawa.	
§ 2. System źródeł prawa w PRL	165
108. Określenie systemu źródeł prawa przez Konstytucję PRL. 109. Ustawa. 110. Konstytucja, czyli ustawa zasadnicza. 111. Dekret. 112. Rozporządzenie. 113. Uchwała. 114. Zarządzenie. 115. Instrukcja. 116. Umowy międzynarodowe.	
§ 3. Kodyfikacja	180
117. Pojęcie kodyfikacji. 118. Inkorporacja. 119. Przegląd bardziej znanych ko- dyfikacji i inkorporacji. 120. Prace kodyfikacyjne w Polsce.	
§ 4. Luki w prawie i ich wypełnianie	184
121. Przyczyny istnienia luk w prawie. 122. Wypełnianie luk w prawie. 123. Ana- logia legis. 124. Analogia iuris.	
§ 5. Kolizje przepisów prawnych pod względem czasu i miejsca	192
125. Rodzaje kolizji przepisów prawnych. 126. Kolizje przepisów pod względem czasu. 127. Kolizje norm w przestrzeni.	
Rozdział VI. Systematyka prawa	197
§ 1. Pojęcie systemu prawa	197
128. System prawa w znaczeniu materialnym. 129. System prawa w znaczeniu formalnym. 130. Podział prawa na prawo publiczne i prywatne w prawie bur- żuazyjnym. 131. Kryteria podziału na prawo publiczne i prywatne. 132. Prak- tyczne konsekwencje podziału na prawo publiczne i prywatne. 133. Ewolucja po- działu na prawo publiczne i prywatne. 134. Kryteria wyodrębnienia gałęzi w pra- wie socjalistycznym.	
§ 2. Podział na gałęzie w systemie prawa polskiego	210
135. Brak dwupodziału na prawo prywatne i publiczne w systemach prawa socjalistycznego. 136. Gałęzie prawa socjalistycznego. 137. Prawo państwowe, 138. Prawo administracyjne. 139. Prawo finansowe. 140. Prawo cywilne. 141. Pra- wo pracy. 142. Prawo rodzinne. 143. Prawo karne. 144. Prawo procesowe.	
§ 3. Prawo międzynarodowe	226
145. Pojęcie prawa międzynarodowego. 146. Źródła prawa międzynarodowego.	
Rozdział VII. Polskie prawo państwowe	230
§ 1. Konstytucja	230
147. Istota konstytucji. 148. Konstytucja wyrazem stosunku sił w walce klaso- wej. 149. Problem przestrzegania konstytucji w państwach burżuazyjnych. 150. Poglądy na istotę konstytucji w nauce burżuazyjnej.	
§ 2. Rozwój konstytucjonalizmu	235
151. Powstawanie konstytucji burżuazyjnych. 152. Ograniczenia swobód w kon- stytucjach burżuazyjnych. 153. Konstytucje socjalistyczne.	

§ 3. Geneza Konstytucji PRL	239
154. Akty konstytucyjne po wyzwoleniu PRL, 155. Mała Konstytucja.	
§ 4. Ogólna charakterystyka Konstytucji PRL	242
156. Socjalistyczny charakter Konstytucji PRL.	
§ 5. Ustrój polityczny	242
157. Podstawy ustroju politycznego, 158. Kierunki działalności państwa, 159. Praworządność w PRL.	
§ 6. Ustrój społeczno-gospodarczy	245
160. Typy i formy własności w Konstytucji PRL, 161. Własność społeczna, 162. Własność indywidualna, 163. Własność osobista, 164. System gospodarki socjalistycznej i rola pracy.	
§ 7. Sejm	249
165. Sejm PRL jako najwyższy organ władzy państwowej, 166. Struktura Sejmu, 167. Skład Sejmu, 168. Kadencja i sesje Sejmu, 169. Funkcje Sejmu, 170. Formy pracy Sejmu, 171. Komisje sejmowe, 172. Kluby poselskie.	
§ 8. Rada Państwa	259
173. Skład i funkcje Rady Państwa, 174. Zakres działania Rady Państwa.	
§ 9. Najwyższa Izba Kontroli	261
175. Miejsce Najwyższej Izby Kontroli w systemie organów państwowych PRL, 176. Zadania Najwyższej Izby Kontroli, 177. Organizacja Najwyższej Izby Kontroli, 178. Rodzaje i zasady wykonywania kontroli przez NIK.	
§ 10. Naczelne organy administracji państwowej	264
179. Rada Ministrów jako naczelny organ administracji państwowej, 180. Powoływanie i skład Rady Ministrów, 181. Kompetencje Rady Ministrów, 182. Prezydium Rządu, Ministrowie.	
§ 11. Terenowe organy władzy państwowej	268
183. Organy centralne a organy terenowe, 184. Powstanie rad narodowych w Polsce, 185. System rad w Konstytucji PRL, 186. Centralizm demokratyczny, 187. Zadania rad narodowych według Konstytucji PRL, 188. Normotwórcze uprawnienia rad, 189. Normowanie przez prawo działalności rad, 190. Zadania rad narodowych, 191. Formy działalności rad, 192. Komisje rad narodowych.	
§ 12. Sądy	278
193. Wymiar sprawiedliwości, 194. Działalność sądów w państwach kapitalistycznych, 195. Wymiar sprawiedliwości w państwach typu socjalistycznego, 196. Ustrój sądów, 197. Prawo oskarżonego do obrony, 198. Postępowanie sądowe.	
§ 13. Prokuratura	285
199. Zakres działalności prokuratury, 200. Ustrój prokuratury, 201. Zadania prokuratury.	
§ 14. Podstawowe prawa i obowiązki obywateli	288
202. Pojęcie praw obywatelskich, 203. Prawa obywatelskie w konstytucjach burżuazyjnych, 204. Prawa obywatelskie w konstytucjach socjalistycznych, 205. Zasada równości praw obywatelskich, 206. Prawa o charakterze społeczno-ekonomicznym, 207. Prawa o charakterze społeczno-politycznym, 208. Prawa o charakterze społeczno-kulturalnym, 209. Obowiązki obywatelskie.	
§ 15. Prawo wyborcze	296
210. Pojęcie prawa wyborczego, 211. Podstawowe cechy prawa wyborczego w PRL, 212. Zasada powszechności, 213. Zasada równości, 214. Zasady bezpośredniości i tajności, 215. Organizacja wyborów do Sejmu i rad narodowych, 216. Wiąż postów i radnych z wyborcami, 217. Pozbawienie mandatu radnego.	
§ 16. Godło, barwy i stolica PRL, Zmiana Konstytucji	301
218. Godło, barwy i stolica PRL, 219. Zmiana Konstytucji.	

239	
242	
242	
159.	ści państwa.
245	
162.	ność społeczna.
	gospodarki socja-
249	
	Struktura Sejmu.
	Sejmu. 170. Formy
259	
	państwa.
261	
	państwowych PRL.
	wyższej Izby Kon-
264	
	wowej. 180. Powo-
	ministrów. 182. Pre-
268	
	narodowych w Pol-
	emokratyczny. 187.
	notwórcze upraw-
	Zadania rad na-
	ych.
278	
	rach kapitalistycz-
	jalistycznego. 196.
	owanie sądowe.
285	
	201. Zadania pro-
288	
	konstytucji bur-
	gicznych. 205. Za-
	społeczno-ekono-
	1. Prawa o cha-
296	
	rawa wyborczego
	Zasady bezpośred-
	narodowych. 216.
	adnego.
301	

Rozdział VIII. Ustroje niektórych państw współczesnych	302
§ 1. Ustrój ZSRR	302
220. Pierwsze dwie konstytucje radzieckie. 221. Konstytucja z r. 1936. 222. Federacyjny charakter państwa radzieckiego. 223. Naczelne organy władzy państwowej w ZSRR i w republikach związkowych. 224. Organy administracji państwowej ZSRR. 225. Terenowe organy władzy państwowej i administracji państwowej. 226. Sądownictwo i prokuratura w ZSRR.	
§ 2. Ustrój Anglii	309
227. Rozwój konstytucjonalizmu angielskiego. 228. Źródła konstytucjonalizmu angielskiego. 229. Korona Brytyjska. 230. Parlament. 231. Rząd i gabinet. 232. Sądownictwo.	
§ 3. Ustrój Stanów Zjednoczonych AP	316
233. System prezydencki. 234. Federalny charakter państwa. 235. Kongres. 236. Prezydent. 237. Sądownictwo.	
§ 4. Ustrój Francji	320
238. Parlamentaryzm francuski w V republice. 239. Prezydent. 240. Parlament. 241. Rząd. 242. Sądownictwo.	
Rozdział IX. Prawo administracyjne	326
§ 1. Charakterystyka prawa administracyjnego	326
243. Pojęcie administracji. 244. Pojęcie prawa administracyjnego. 245. System prawa administracyjnego. 246. Formy działalności administracji. 247. Podstawowe zasady działalności administracji państwowej. Pojęcie zasad działalności administracyjnej. 248. Zasada udziału mas ludowych w rządzeniu państwem. 249. Zasada kierowniczej roli partii. 250. Zasada centralizmu demokratycznego. 251. Zasada praworządności. 252. Zasada planowości.	
§ 2. Formy działalności administracyjnej	336
253. Klasyfikacja form działalności administracyjnej. 254. Akty normatywne administracji. 255. Pojęcie aktu administracyjnego. 256. Podział aktów administracyjnych na konstytutywne i deklaratoryjne. 257. Podział aktów administracyjnych na wewnętrzne i zewnętrzne. 258. Polecenie służbowe. 259. Prawdliwość aktu administracyjnego.	
§ 3. Organy administracji państwowej	344
260. Pojęcie organu administracji państwowej. 261. Organy kolegalne i jednoosobowe. 262. Organy centralne i terenowe. 263. Organy o kompetencji ogólnej i specjalnej.	
§ 4. Administracja centralna PRL	347
264. Rada Ministrów i jej organy pomocnicze. 265. Minister i ministerstwo. 266. Organizacja wewnętrzna ministerstwa. 267. Pojęcie resortu. 268. Urzędy centralne.	
§ 5. Administracja terenowa w PRL	354
269. Prezydium rad narodowych. 270. Wydziały prezydiów rad. 271. Organy pomocnicze służące umacnianiu więzi rad z ludnością.	
§ 6. Służba publiczna	359
272. Pracownicy administracji państwowej. 273. Pragmatyki służbowe. 274. Pragmatyka pracowników rad narodowych.	
§ 7. Postępowanie administracyjne	361
275. Uwagi ogólne o postępowaniu administracyjnym. 276. Ogólne zasady postępowania administracyjnego. 277. Wszczęcie postępowania administracyjnego. 278. Tok postępowania administracyjnego. 279. Decyzje i postanowienia w postępowaniu administracyjnym. 280. Środki odwoławcze w postępowaniu administracyjnym. 281. Skargi i wnioski.	

§ 8. Szczególne rodzaje postępowania administracyjnego	369
282. Postępowanie karno-administracyjne. 283. Kolegia karno-administracyjne. 284. Postępowanie przed kolegiąmi karno-administracyjnymi. 285. Postępowanie nakazowe. 286. Postępowanie mandatowe. 287. Postępowanie egzekucyjne w administracji.	
§ 9. Administracja stosunków gospodarczych	376
288. Przedmiot szczegółowej części prawa administracyjnego. 289. Rozrachunek gospodarczy jako metoda socjalistycznego gospodarowania. 290. Przedsiębiorstwo państwowe w rozrachunku gospodarczym i zakres jego samodzielności. 291. Utworzenie i likwidacja przedsiębiorstwa państwowego. 292. Dyrektor przedsiębiorstwa. 293. Samorząd robotniczy. 294. Sytuacja prawna głównego księgowego i majstra. 295. Zjednoczenie. 296. Organizacja zjednoczeń. 297. Przedsiębiorstwa prowadzące i patronackie. 298. Porozumienia branżowe i międzybranżowe. 299. Ministerstwa przemysłowe. 300. Państwowy przemysł terenowy i przemysł nie uspołeczniony. 301. Administracja rolnictwa. 302. Administracja handlu. 303. Formy prawne działania administracji gospodarczej. 304. Wskaźniki planowe.	
Rozdział X. Prawo karne	407
§ 1. Charakterystyka prawa karnego	407
305. Cele prawa karnego. 306. Klasowy charakter prawa karnego.	
§ 2. Zakres i źródła prawa karnego	409
307. Zakres prawa karnego. 308. Źródła prawa karnego.	
§ 3. Obowiązywanie ustawy karnej pod względem czasu, miejsca i osób	412
309. Obowiązywanie ustawy karnej w czasie. 310. Obowiązywanie ustawy karnej w przestrzeni. 311. Odpowiedzialność za przestępstwa popełnione za granicą.	
§ 4. Pojęcie przestępstwa	415
312. Formalna i materialna definicja przestępstwa. 313. Definicja antropologiczna. 314. Definicja socjologiczna. 315. Socjalistyczna nauka o istocie przestępstwa. 316. Definicja przestępstwa w kodeksie karnym.	
§ 5. Znamiona i elementy przestępstwa	419
317. Znamiona przestępstwa. 318. Elementy przestępstwa. 319. Społeczne niebezpieczeństwo czynu, bezprawność a znamiona przestępstwa. 320. Warunkowe umorzenie postępowania. 321. Podział przestępstw na zasadnicze, kwalifikowane i uprzywilejowane.	
§ 6. Przedmiot przestępstwa	424
322. Pojęcie przedmiotu przestępstwa. 323. Klasyfikacja przestępstwa według przedmiotu.	
§ 7. Strona przedmiotowa przestępstwa	425
324. Pojęcie strony przedmiotowej przestępstwa. 325. Przestępstwa formalne i materialne. 326. Związek przyczynowy między działaniem lub zaniechaniem a skutkiem przestępnym.	
§ 8. Podmiot przestępstwa	429
327. Człowiek jako podmiot przestępstwa. 328. Podział przestępstw na powszechne i indywidualne.	
§ 9. Strona podmiotowa przestępstwa	431
329. Pojęcie i postacie winy. 330. Wina umyślna. 331. Wina nieumyślna. 332. Podział przestępstw na zbrodnie i występki. 333. Przypadek. 334. Zbieg przepisów ustawy karnej.	
§ 10. Formy popełnienia przestępstwa	437
335. Stadia czynu przestępnego. Czynności przygotowawcze. 336. Usiłowanie. 337. Sprawstwo, podżeganie i pomocnictwo. 338. Odpowiedzialność podżegacza i pomocnika.	

§ 11. Wyłączenie odpowiedzialności karnej 442

339. Okoliczności wyłączające odpowiedzialność. 340. Obrona konieczna. 341. Stan wyższej konieczności. 342. Zgoda pokrzywdzonego. 343. Obowiązek urzędowy. Rozkaz przełożonego. 344. Obowiązek zawodowy. 345. Dozwolone ryzyko. 346. Błąd faktyczny. 347. Błąd prawny. 348. Niepoczytalność.

§ 12. Kara 452

349. Pojęcie i cele kary. 350. System kar w PRL. 351. Kary zasadnicze. 352. Kary dodatkowe. 353. Wymiar kary. 354. Nadzwyczajne złagodzenie kary. 355. Nadzwyczajne zaostrożenie kary. 356. Powrót do przestępstwa. 357. Ośrodek przystosowania społecznego. 358. Kara łączna. 359. Warunkowe zawieszenie wykonania kary. 360. Zasady wykonania kary. 361. Warunkowe zwolnienie. 362. Środki zabezpieczające. 363. Przedawnienie. 364. Zatarcie skazania. 365. Amnestia. 366. Akt łaski.

§ 13. Część szczególna prawa karnego 471

367. Konstrukcja przepisów części szczególnej. 368. Systematyka części szczególnej. 369. Przegląd poszczególnych grup przestępstw.